

СИСТЕМНІСТЬ, ЯК БАЗОВИЙ ПРИНЦИП НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Навчально-виховний процес — це цілісна педагогічна система, саме тому управління ним вимагає системного підходу. Одним з основних принципів такого підходу є розгляд системи з точки зору її внутрішньої будови та цілісності. При цьому кожна система аналізується як частина дещо більшого структурного підрозділу, тобто середовища, в яку вона вписана і ефективно функціонує.

При системному аналізі необхідно враховувати зовнішні і внутрішні відносини досліджуваного об'єкту, що підтверджується найважливішим принципом діалектики, принципом загального зв'язку. Поняття зв'язку є загальноприйнятим критерієм системності й цілісності об'єкта. Саме такі зв'язки об'єднують ціле в систему. Тобто, для аналізу будь-якого об'єкта, явища або процесу, з точки зору системи, слід визначити його структуру, тобто виділити елементи і відновити взаємозв'язки між ними, так як їх порушення призводить до зміни властивостей, а значить і функціонування досліджуваної системи. Тобто відсутність якого-небудь компонента у навчальному процесі або в педагогічній діяльності викладача веде до зміни результатів навчання.

Для кращого розуміння основних елементів педагогічної системи, розглянемо її у вигляді схеми (Рис.1.1). Взаємодія між кожним структурним складником буде відбуватися за рахунок основних принципів системного підходу.

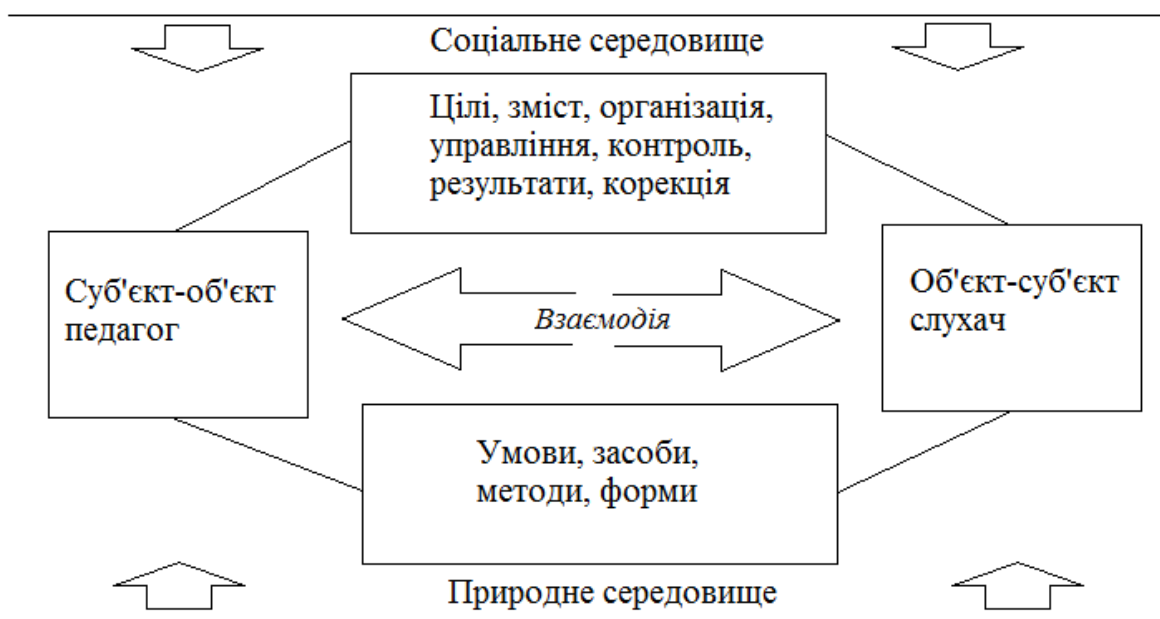

Рис.1.1 Структура педагогічної системи

В якості основних принципів системного підходу варто виділити:

- принцип кінцевої мети: абсолютний пріоритет кінцевої (глобальної) мети;
- принцип єдності: спільний розгляд системи як цілого і як сукупності частин (елементів);
- принцип зв'язності: розгляд будь-якої частини спільно з існуючими зв'язками;
- принцип модульної побудови: виділення модулів у системі і розгляд її як сукупності цих модулів;
- принцип ієрархії: введення ієрархії частин (елементів) і (або) їх ранжування;
- принцип функціональності: спільний розгляд структури і функції з пріоритетом функції над структурою;
- принцип розвитку: облік змінності системи, її здатності до розвитку, розширення, заміни елементів, накопичення інформації;
- принцип децентралізації: поєднання в прийнятих рішеннях і управлінні централізації і децентралізації;
- принцип невизначеності: облік невизначеностей та випадковостей у системі.

Сутністю системного підходу є вимога розглядати предмети і явища з точки зору цілісності. Це дає можливість проаналізувати предмети і явища відповідно до їх взаємозв'язку.

Аналіз при системному підході може здійснюватися за наступними категоріями:

- визначення впливу зв'язків системи;
- виявлення елементів, необхідних для ефективного функціонування системи;
- виявлення зв'язків між елементами.

Подібним чином аналіз навчальної групи слід починати з розуміння того в якому вузі навчається студент, а також визначення відповідно факультету та курсу. Подальшу роботу слід направити на характеристику кожного студента, виявляючи його зв'язок і вплив у групі, що в кінцевому підсумку визначає психологічний клімат і методи виховної роботи із даним колективом.

Фактори, що мають істотний вплив на управління процесом соціального розвитку особистості учня, є зовнішнім середовищем педагогічної системи. Функціонування педагогічної системи передбачає взаємодію її елементів на основі здійснення внутрішніх та зовнішніх зв'язків, що дозволяє досягти певних результатів у педагогічній діяльності.

Внутрішню структуру цієї системи можна розглядати з різних точок зору. Але, так чи інакше, першими основними елементами внутрішньої системи є суб'єкт і об'єкт, тобто викладач і студент, і від того, як побудовано взаємозв'язок між ними, залежать властивості системи, а відповідно і результат навчання.

Таким чином одним з основних вимог сучасного системного підходу до навчання у вищому навчальному закладі є розгляд навчання як єдиного

взаємопов'язаного процесу взаємодії педагога і студента. У цій системі взаємозв'язку викладач, стимулюючи активно-пізнавальну діяльність студента, є прямою і стимулюючою ланкою. Саме тому систему навчання певної дисципліни при аналізі її динаміки можна розглядати як єдину систему сукупної діяльності викладача і студента, як різновид людської діяльності, яка носить двосторонній характер і обов'язково передбачає взаємодію суб'єкта та об'єкта. Але разом з тим треба розуміти, що це не механічна система процесів і явищ, а якісно нове утворення. Цілісність цього явища криється в спільності цілей викладання і навчання і неможливості існування одного без іншого.

Список використаних джерел

1. Козырева О. А. Управление образовательными системами: учебное пособие для студентов педагогических вузов / О. А. Козырева. – Новокузнецк: КузГПА, 2010. – 97 с.